

MÉS DE 500 LLOCS DE TREBALL PENDENTS D'UN FIL

Ramon Aymerich

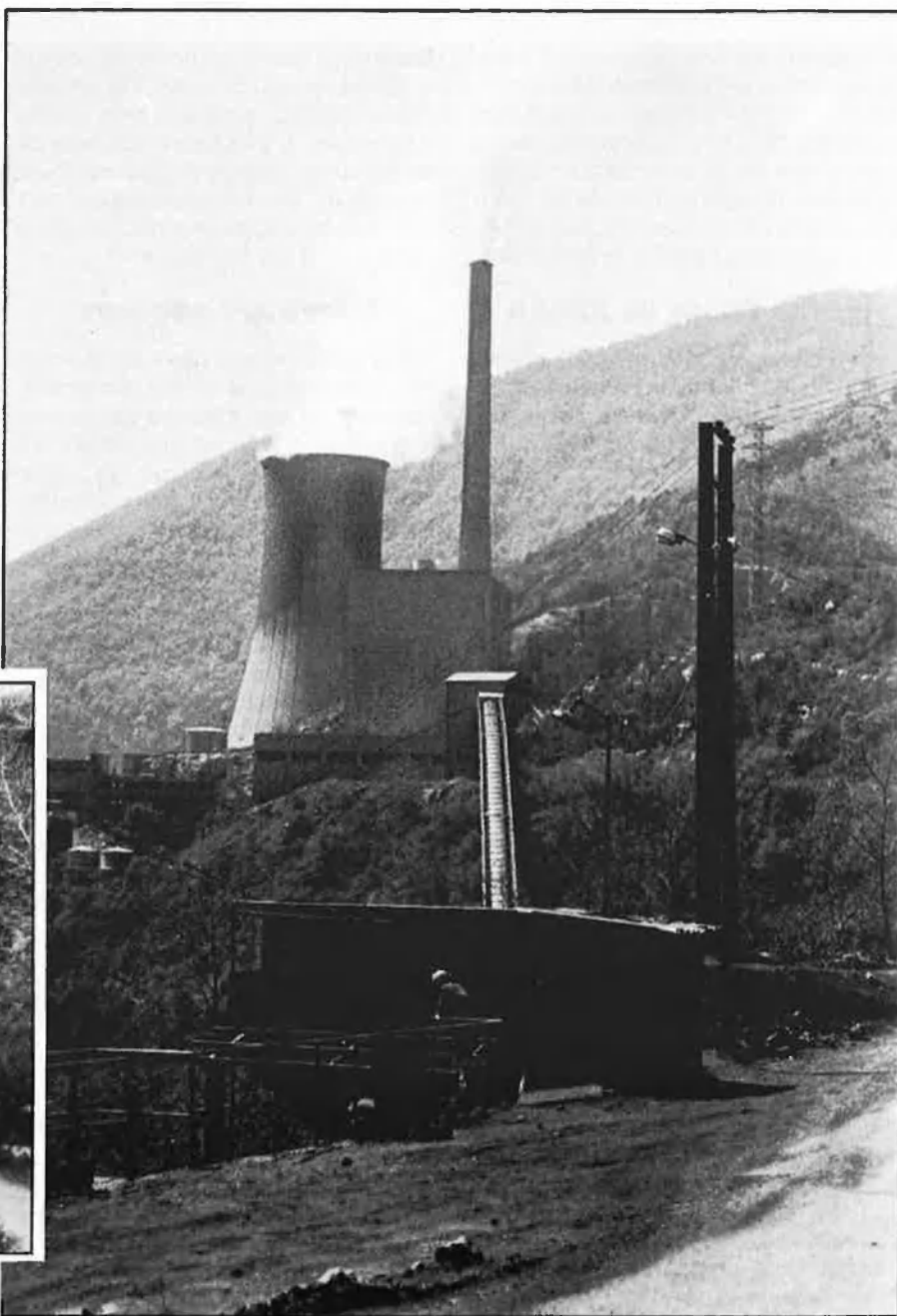
Alt Berguedà: ¿La fi de la mineria?

El passat 30 d'abril l'empresa Carbones de Berga, SA, feia públic un pla de reconversió, preludi del que pot ser la fi de la mineria a l'Alt Berguedà. Això, i el proper judici contra la tèrmica de Cercs, afegeix encara més incertesa sobre el futur de la comarca.

Des que, el 1860, s'iniciaren les primeres extraccions de carbó a la zona de Fígols, l'Alt Berguedà —una comarca muntanyenca de més de 10.000 habitants— ha estat sempre definit per la mineria, la seva font més important de riquesa, al voltant de la qual gira la pràctica totalitat de l'activitat econòmica. La recent crisi financera de Fecsa (empresa propietària de les mines), i la incògnita sobre els resultats del judici contra el director de la Central Tèrmica de Cercs per pre-

DOMÈNEC UMBERT

Ignasi Campos, alcalde de Bagà. Mina abandonada a Fígols i la tèrmica de Cercs.

sumpte delictu ecològic, auguren un futur imprevisible per a aquesta comarca.

El lignit berguedà, un carbó de baixa qualitat i de difícil competitivitat, s'ha mogut, històricament, al voltant d'una conjuntura econòmica favorable, sempre llunyana a la realitat del seu valor al mercat. La mineria visqué el moment àlgid durant la I Guerra Mundial, quan el conflicte europeu impedí la importació de carbons al mercat nacional. Quan la recessió dels trenta arribava a les mines, l'aixecament militar franquista i el posterior aïllament econòmic del règim propiciaren una nova embranzida per al sector.

Del 1959 ençà, any en què es registraren els nivells màxims d'ocupació —més de 3.000 treballadors—, començà la davallada. La utilització de fuel-oil per part de la majoria d'indústries, i l'envelliment de la tecnologia extractiva suposaren una progressiva baixa en la producció i una reducció del mercat. El 1967, el propietari de Carbones de Berga, SA, la principal empresa, i l'única que havia sobreviscut a la crisi, davant la impossibilitat de fer front a les inversions necessàries, decidí vendre's la pràctica totalitat de les accions.

Arriba l'hora de FECSA

Fou aleshores que Fecsa, en aquells moments una empresa elèctrica en expansió, adquirí Carbones de Berga SA, tot proposant la construcció d'una Central Tèrmica de 160 Mw al terme municipal de Cercs, capaç d'absorbir tota la producció carbonífera de la zona. La Central, que inicià el seu funcionament el 1971, tingué, però, altres conseqüències que les estrictament econòmiques. L'extracció de carbó a cel obert, mesura altament productiva a curt terme, però d'irreparables conseqüències ecològiques, fou imposada per la nova direcció empresarial.

Però fou l'absència de filtres contaminants a la Tèrmica el fet que provocà que els gasos emesos per aquesta —fonamentalment l'anhidrid sulfurós— acabessin per afectar greument la massa forestal de la comarca. El 1975, l'empresa Fecsa tenia ja coneixement d'un informe elaborat per l'Icona, en el qual s'establí una zona afectada d'un total de 300.000 hectàrees i que «de no cesar la contaminació en plazo immediato, se producirá la desaparición de una extensa masa arbórea con consecuencias catastróficas para la riqueza forestal de la comarca».

Tanmateix, tot i que l'informe cominava Fecsa a instal·lar els filtres adequats o «en caso de no ser posible, que

se cierre temporalmente la factoría», l'empresa preferí iniciar una política d'indemnitzacions als particulars afectats que comptabilitzava, fins el 1979, un total de 29 milions.

Les coses es desbordaren, però, aquell mateix any, quan un dels afectats denuncia l'empresa per la mort d'unes vaques en haver ingerit herba contaminada. Un any després ja eren catorze els demandats; finalment, l'any 1984, l'organització ecologista Alternativa Verda se sumà a la querrela, denunciant l'empresa per presumpte delictu ecològic.

Jep Ribera, mestre instal·lat al poble de la Nou des de fa anys, i un dels propietaris afectats, fou l'últim a afegir-se a la demanda: «Em vaig decidir a fer-ho arran de l'estudi realitzat pels professors de l'Autònoma de Barcelona, Ferrés i Roda, quan vam comprovar que la pluja àcida afectava també les meves terres. En un inici n'érem catorze, però ara hem quedat reduïts a sis. L'empresa ens ha convocat més d'una vegada perquè retiréssim la demanda. És el cas de Freixa, el propietari de les vaques mortes; ha cobrat i també se n'ha retirat».

Minaires i pagesos

Que molts denunciants es retiressin de la demanda és una cosa que sembla previsible en una comarca on els prop de cinc-cents minaires que encara treballen a Carbones de Berga, SA, representen un ingrés de 1.200 milions de pessetes l'any. Tot i que els efectes de la Tèrmica són ben visibles —en algunes zones la boira et deixa el gust de sofre a la gola—, els minaires semblen empènyer els pagesos a la resignació.

Ni tan sols els indicis que l'augment de determinades malalties —asma, faringitis, i també conjuntivitis— poden tenir relació amb el SO₂ emès per la Central Tèrmica no semblen commoure una comarca abocada a la mineria. Especialment quan l'empresa, que abans parlava d'instal·lar filtres, ho considera ara una despesa econòmica que portaria al tancament de la Central i, per tant, al tancament de les mines.

«Nosaltres —afirma **Jep Ribera**, simpatitzant de l'organització ecologista— no hem demanat mai el tancament de la Tèrmica. La disjuntiva proposada per Fecsa, o contaminació o treball, és falsa per a nosaltres. Tots depenem en aquesta comarca de les mines, i el que demanem és senzi-

La factoria de Carbones de Berga, S.A. propietat de FECSA.

llament que l'empresa instal·li els filtres correctors necessaris».

Tanmateix, tot i que la majoria de forces polítiques i sindicals de la comarca acceptaren oportunament demanar a la Central la instal·lació dels filtres correctors, determinats sectors arrufen el nas quan senten parlar de «verds». Sobretot ara, quan la crisi de Fecsa amenaça seriosament el futur de Carbones de Berga, SA.

Carbones de Berga i el Plan Magana

«Bé, el que ens ha dit l'empresa és una cosa que tots esperàvem d'uns mesos cap ací —explica **Manolo Alias**, president del comitè d'empresa i membre de CCOO, central majoritària—: que han vençut els terminis dels crèdits que l'empresa tenia concertats amb els bancs i que aquests no han estat renovats».

Una renovació de la qual depèn el treball dels cinc-cents minaires de Carbones de Berga, SA, i per als quals l'empresa ha previst ja un pla de reconversió de plantilla, a raó d'unes 70 baixes anuals, fins al 1989, any en què, si

no prosperen les prospeccions que realitza la Generalitat a Saldes, els trescents vint-i-cinc restants anirien al carer.

«La veritat és que nosaltres no hem acceptat en cap moment aquest pla, perquè no veiem clar que s'assegurin els nostres llocs de treball —continua **Alias**—. Pensem que no es pot mirar el problema de la mineria des del prisma dels beneficis econòmics, sinó per les repercussions socials que el cessament de l'activitat pot suposar per a la comarca. Parlem d'un bé escàs, i per tant, considerem l'afer com una qüestió d'independència energètica per al país, de gran importància per a Catalunya i per a tots».

Ens trobem al local de CCOO de Berga, i l'activitat —han passat solament unes hores des de la presentació del Pla de Reconversió de l'empresa— és més forta del normal. Hi ha expectació pel futur de la mineria.

«És evident —continua **Alias**— que cal pensar a mantenir-la. No crec que la querella presentada pugui afectar-nos i ens atenim al que digui l'administració. El que cal és preveure que a

la mort natural d'aquesta, d'ací a deu o quinze anys, se'n construeixi una altra».

Molt diferent és l'opinió de **Francesc Hernández Carreno**, tinent d'alcalde de Bagà i secretari general de la UGT. «Jo penso que les coses s'han plantejat de manera molt dramàtica per part del comitè. Hi ha una voluntat, per part de l'administració, de mantenir la mineria a l'Alt Berguedà, i això ho prova el fet que s'accepti el pla de reconversió presentat per l'empresa. De moment, la continuïtat de la mina és segura d'ací a tres anys. Uns mesos enrere, no teníem ni això».

L'optimisme d'**Hernández Carreno** és clar. Per a ell no hi ha altra sortida que la que ofereix l'empresa. Pel que fa a la Tèrmica, la seva posició és igualment clara: «La despesa de posar filtres no pot ser assumida per l'empresa, és inviàble per a la vida que li queda». Aquesta és una de les centrals més petites de tot l'estat. El problema de la contaminació és fora de lloc. És més important el que la central genera que no pas la contaminació que comporta.

¿Un futur per a l'Alt Berguedà?

De moment, però, tot i l'existència del Pla —que suposarà per a Fecsa que l'administració pagui el 90 per cent de les pèrdues a Carbones de Berga, SA— la realitat actual no és tan optimista. L'activitat està, en aquests moments, aturada: hi ha foc a les galeries i no és previsible de recomençar el treball fins l'1 de juny. Això, és clar, suposant que el foc hagi cessat. Per contra, aquest fet podria ser utilitzat per l'empresa per tancar definitivament les mines.

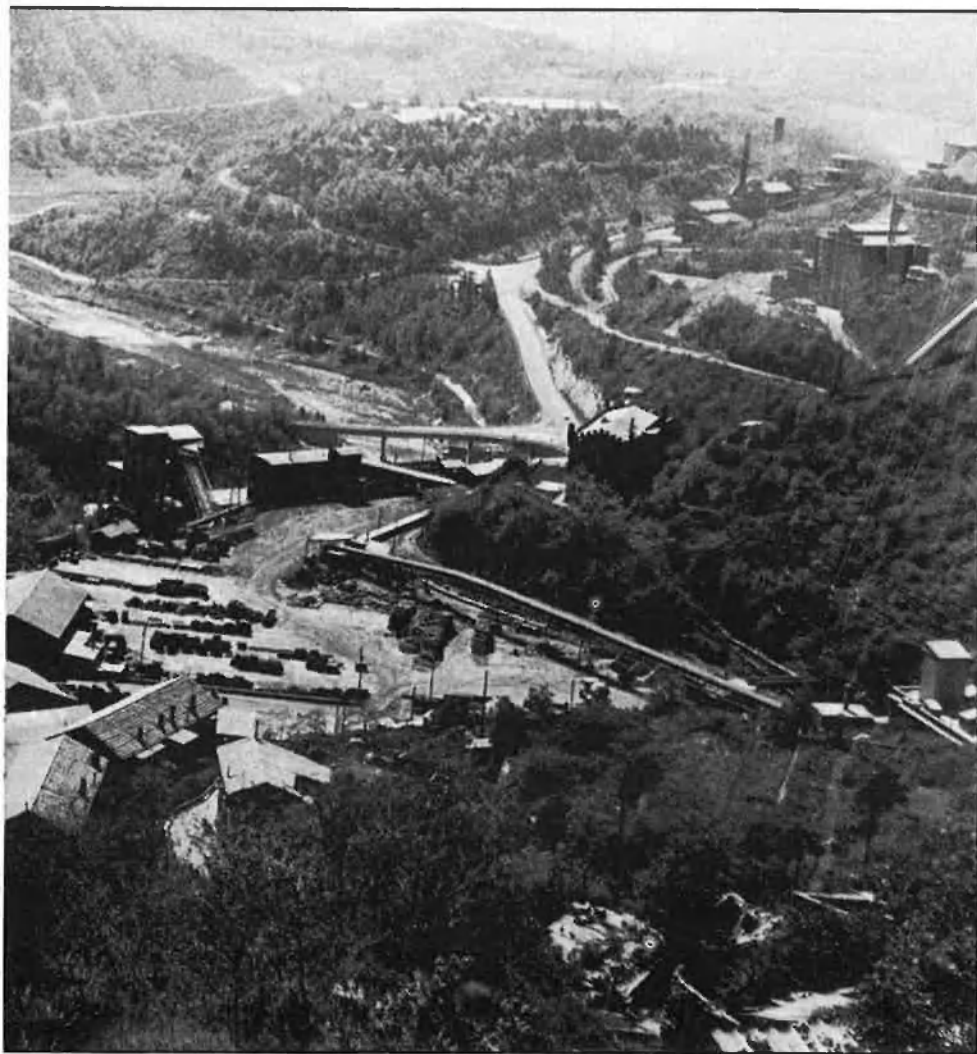
Un factor, doncs, d'incertesa a sumar a la situació de Fecsa. Un problema més, per a una comarca que ha vist disminuir progressivament la població i on difícilment es preveuen solucions a curt termini, malgrat que la Generalitat hagi posat en marxa un estudi per tal de trobar treballs alternatius a nivell comarcal.

«Nosaltres estem intentant de diversificar les activitats econòmiques de la nostra vila mitjançant el turisme o d'altres activitats. Però el que és clar és que, ara per ara, tota la comarca depèn directament o indirectament, de Fecsa, i no hi ha alternativa per a cincents llocs de treball».

Qui així s'expressa és **Ignasi Camps**, minaire i alcalde de Bagà. Un municipi de 2.160 habitants, 130 dels quals treballen a la mina. «Però no són solament aquestes famílies. Són també els comerços, els tallers, la construcció. No pensem que la mineria s'acabi a l'Alt Berguedà, però hem de preveure que, quan s'acabi, no ens faci tant de mal, i per això cal estar preparats».

Li preguntem sobre la viabilitat turística d'una comarca amb una Central Tèrmica altament contaminant. S'ho medita i contesta: «Mira, tot això s'ha desbordat. Per a nosaltres la Tèrmica és garantia de supervivència, nosaltres podem respirar net si tenim un plat a taula. Si no, no. A mi, em fa una mica de gràcia tot això. Quan es va construir el pantà de la Baells, ningú no en va protestar, i van haver de sacrificar una bona part de la nostra comarca —amb conseqüències ecològiques igualment irreversibles— pels interessos de la Gran Barcelona. La Central no fa malbé res que no sigui nostre; per tant, que ens deixin tranquils. En tot cas, si estem fent passes per assegurar la continuïtat de les mines, no és pas perquè ara una sentència ens tanqui la Tèrmica. Que es tingui clar que ens hi oposarem».

Mentrestant, a sota, les galeries cremen. A dalt, als cims, la pluja àcida continua. □

DOMÈNEC UMBERT